

KLEI YĂL DLIÊ KƠ KLEI HẢO HƯN
MLIH KLEI MỈN ĐƯM
LEH ANĂN GRU KNHAL KƠ ÊKEI MNIÊ

SANG DUA ỚU

(Nhà hai nóc)

*Phung mniê dưi ngă bruă duah bởng huă, bi mķ mjing gở êsei
trei mđao, đĩ kyar, jăk m'ak*

Hoàng Đức & Edlab

SINH ĐANG GỎI
CHƯƠNG TRÌNH MỤC TIÊU QUỐC GIA GITS & MN

**NHÀ XUẤT BẢN
PHỤ NỮ VIỆT NAM**

SANG DUA ỚU

*Phung mniê dưi ngă bruă duah ớng huă, bi mķ mjing gổ êsei
trei mđao, đĩ kyar, jăk m'ak*

Hoàng Đức & Edlab

Pô mblang: H'Mi Ớil

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ VIỆT NAM

Asăp blũ kčưm

Hdră Kñăm ala čar đĩ kyar klei duah bởng huă - yang buôn křĩng mnuih buôn sang djuê biă leh anăn křĩng cữ čĩăng mớng Khua knũk kna kñăm kđăm ti QĐ1719/QĐ-TTg hruê 14/10/2022 mào 10 Hdră bruă nguôp, hlăm anăn jao kơ Êpul hğũm bruă kơ Phung mniê Việt Nam păn gai Hdră bruă 8 *"Klei bruă ngă mtăp mđơr êkei mniê ti křĩng mnuih buôn sang djuê biă leh anăn křĩng cữ čĩăng"*.

Hõng bruă kñăm "Mđĩ klei thảo sảng, mlih klei mĩn jhat; truăn mĩn, mkra msir djăp mta bruă yuôm bħn kơ phung mniê leh anăn phung hđeh điệt", Hdră bruă 8 mào 4 mta bruă phũn:

- Hào hũn, hieu mjuk mnuih buôn sang thảo mlih jăk "klei mĩn, êlan bruă mả" lăm lui dũm klei mĩn jhat kơ phung êkei mniê leh anăn gru knhal kơ phung êkei mniê hlăm gổ êsei leh anăn hlăm êpul hğũm, đơ klei mưng juăt jhat leh anăn dua tlào mta klei bruă yang buôn yuôm bħn kơ phung mniê leh anăn hđeh điệt.
- Mkỏ mjing leh anăn mđĩ lar dũm hdră bruă mào klei mlih jăk hlăm "klei mĩn, êlan bruă mả" mđĩ klei dưi duah bởng huă kơ phung mniê, mtrũt klei mtăp mđơr êkei mniê leh anăn mkra msir djăp mta bruă yuôm bħn kơ phung mniê leh anăn phung hđeh điệt.
- Buăn kjăp klei blũ leh anăn đru kjư sít êmĩt kơ phung mniê leh anăn phung hđeh điệt hlăm bruă duah bởng huă - yang buôn hlăm êpul hğũm, hluê dlăng leh anăn ruh ksiêm klă klởng, đru brei phung mniê gĩt gai bruă hlăm knởng bruă kđĩ čar.
- Mprăp klei thảo sảng kơ klei mtăp mđơr êkei mniê, ênhiang êlan thảo nguôp bruă kơ bruă mả kơ phung êkei mniê hlăm hnởng bruă kđĩ čar, khua gởng knởng buôn, khua buôn, khua dlăng êpul đăo leh anăn mnuih buôn sang đăo knang.

Kdrăp hduôm hră "Klei yăł dliê hâu hưn mlih klei mĩn kơ phung êkei mniê leh anăn gru knhal" hằm hđră bruă 8 mống Knống bruă kbiă mjing hduôm hră... Mniê kmiê Việt Nam mkỏ mjing 4 hduôm cih klei yăł dliê êlưih thâu săng hống mnuih buồn sang djàp djuê ana biă:

1. **Bruă pưk sang jing bruă mbĩt** - Bi klah mbha, bi đĩ kyar, bi jăk m'ak
2. **Kâu cĩăng nao sang hră** - Hđeh mniê leh anăn hđeh êkei mào klei dưi nao hriăm s'aĩ
3. **Sang dua cươ** - Mniê kmiê dưi ngă bruă duah bống huă, bi mkỏ mjing gổ êsei trei mđao, đĩ kyar, jăk m'ak
4. **Kâu ăt thâu ngă mơ** - Grăp cồ mnuih mào klei knhâu, mbuă mdhê mdhê s'aĩ, cĩăng kơ drei tui hriăm, mào klei tử jing leh anăn mào klei jăk m'ak.

Anei jing kdrăp hduôm hră đru phung mniê leh anăn hđeh điệt, nai knuă hằm křĩng buồn sang, hằm anăn mào Nai knuă Knống bruă mniê pỏk ngă jăk dũm klei bruă hâu hưn " Klei bruă ngă mtăp mđor êkei mniê ti křĩng mnuih buồn sang djuê biă leh anăn křĩng cữ cĩăng". Hmăng hmuĩ hduôm hră anei srăng mlih klei mừng jhat, klei mlũk mgu leh anăn mtrũt mjhar, mđĩ kyar dũm klei yuôm jăk pioh phung mniê, phung hđeh hằm křĩng djuê ana biă leh anăn křĩng cữ cĩăng.

Mpủ hưn mdah kơ phung dlăng hră.

Knống bruă kbiă mjing hduôm hră Mniê kmiê Việt Nam

*Mđĩng dlăng: Rup m'iêng ao ăar
hằm hduôm hră knống pioh bi
mngač boh blũ lač kơ rup.*

Anei hlăk yan bhang, mdiê ksă kñĩ ahur, ktuê
mbông êa, djam knga kkuih čăt mda djuť. Sa drei
bip ana hlăk êbat ktuê hnoh êa wĩť kơ sang. Jởng
êbat blĩť blăt, aseĩ mlei ktrở bhit, bip ana êbat êmut
dhur. Anei jing guĩ êđai tal dua. Bip ana hỏk m'ak
êđi, ãu čang hmang grăp hruê kăp đrông êđai ãu.

Yang hruê lă, jìh êpùl sang bip bǒng huǎ ti jhưng bi
ngi. Bip ama leh anǎn bip êđai Han wít kơ sang leh
êgao sa hruê nao hriǎm, nao mã bruǎ suǎi êmǎn.

Bip amĩ tũk kna êsei djam jăk jĩn, bâu mngư
mdhuôl dôt guôn dua ama anak ãu.

Dũm hruê êdei anăn, bip ana ñoh ñắt mprăp blei
čhum ao siam kơ phung anak ñu dờng kčeh. Leh anăn
mtô di ñu luê, mtô di ñu klei bởng huă djở klei bhiăn
msẻ si phung bip êđai mào klei mtô mjuăt mkăn - bip
amỉ dỏk mĩn snăn. Han ắt ksủk ksul ai tiê prăp drông
phung adei ñu dờng kčeh. Ñu hỏk m'ak kơ klei kah
mbha mnởng hẳp hỏng phung adei.

Jih jang ñoh ñăt yơh, truh kơ sa hruê, bip Han wĩt
hiăm hră ðuh aduôn aê leh anăn amĩ ama pũ 2 adei
ti kngan. Jih jang hők m'ak s'aĩ kyua dah 2 adei
kĩhĩn kĩhũn. Bip ana ăt mào klei ênang mớh kyua
dah mào aduôn aê đru kiă dlăng brei.

Mlam anăn, bip ama leh anăn bip amĩ dôk bi yăi dliê ti sang pui. Han hmữ bip amĩ lač hổng bip ama:

- Kào mĩn pưk sang drei sẵng jăk hĩn tở dah kào ăt nao mả bưả, drei bi kah mbha bưả pưk sang leh anăn kriê dẵng phung hẵh.

- Nao mả bưả hẻ? Sang drei kẵng cẵng sa cữơ đũa. Kào nao mả bưả. Bi ih dôk ti sang kriê dẵng pưk sang leh anăn kiả kriê anak aneh. - Bip ama lač hổng đốk ktang, bĩa dah lỏ mĩn kỡ phung hẵh ăt cẵng nao hriẳm mỡh, bip ama bi êdu đốk blủ, ữu lač:

- Tở dah ih cẵng, ih lỏng nao mả bưả yỡh!

“*Pah kngan cẵng mào lu kẵiêng,
Trỏng cẵi cẵng mào lu mnuih.*”

- Klei duê djuê ana Thái

Hruê êdei, Han yua mãi tĩng ti sang kreh dhar sã duah bruă kơ amĩ. "Ti anei mào lu bruă djở gỏi hổng amĩ." - Nũ lač.

Bip amĩ iêo têlêphon djăp anôk. Truh kơ yang hruê lể biă dah ăt ka ka mào bruă mã djở hổng pô čiăng mã bruă êjai, kriê dlang bruă pưk sang êjai.

"Ơ amỉ, ti anei arăng cih đru yổng
yư kơ phung mniê nẻ". Han laố.

Anăn jing bruă ti sang hră hđeh mda. Bip amỉ iêô
têlêphon duah bruă sui sỉn, bip êđai dôt guôn.
Knhal tuố, ửu hỏk m'ak ur: "Jăk leh, mgi kâo srăng
nao mả bruă". Han hỏk m'ak mbỉt hỏng amỉ ửu
mơh. Aduôn aê laố êlâu dih amỉ Han jing nai kriê
đlăng phung hđeh điệt, leh kkiêng Han, amỉ ửu dôt
ti sang mả bruă pưk sang.

Hruê êdei, bip amĩ kgũ pĩt ưm ỉn. Han kgũ pĩt bũh
leh amĩ cĩt čhum ao siam, amão msẻ si yang đar
ôh. Amĩ prăp mkra jĩh đjam bởng hlăm sang, đjam
bởng mdhẻ kớ phung hẻh điệt, mẵ mẵn kớ
aduôn aẻ leh anăn ỉu nao mả bruả yớh.

"Hruê tal êlâu amĩ nao mã bruă jăk mớh he?" – Han mĩn. Leh anăn ñu dôk gũ ti jhưng, huă bởng aguah hỏng ama leh anăn aduôn aê. Amĩ nao mã bruă leh, hlei pỏ lỏ knă êsei djam kớ ama, Han leh anăn adei điêť? Mĩn snăn, ñu ênguôt dhuôt.

Buh Han kmăng dôk mĩn, ama ñu mẫ:

- Han huă bởng aguah djăl biă, drei êla mmông hriăm mbloh.

Bip êđai kdjăt ñhă, ruăt kuăt huă bởng jih čhiên êsei pỏ, pleh čhum ao leh anăn hluê ama nao ti sang hră.

Đặng êlan nao ti sang hră hruê anei si ngă mdhê
mdhô êdi? Phung bǐng gáp mào amǐ atăt truh ti
sang hră bǐă dah knǒng Han đưăc ama atăt nao.
Dǒng mǒng amǐ ba tian kơ adei điêt, sui sǐn leh
amǐ amào lǒ atăt ba ñu nao sang hră. Han lăc
mhaă hǒng ama: "Ơ ama, amǐ amào lǒ khăp cǎng
kơ drei ôh hế?".

Bip ama bi kngă, kyua ñu amâo mđing dăng kơ ai
tiê anak ñu đổng mổng gổ êsei mào klei mlih prổng
snei. Ñu blủ hổng klei djě djuñ:

- Amâo djở snăn ôh Han ah. Msẻ ih grăp aguah kgủ
pỉt nao hriă, amỉ ih ăt nao mả bruă. Anak nao
hriă, anak hriă lu klei mrâu, tuôm bing găp, tuôm
nai mtô bở hổng klei m'ak yở? Amỉ ăt msẻ mớh. Amỉ
sẻng m'ak kyua dah tuôm lu mnuih, mào lu klei
hriă hlăm anôk pô mả bruă. Leh anăn mào sa mta
ama mỉn, amỉ khăp nanao kơ anak aneh, khăp kơ
gổ êsei pô. Amỉ nao mả bruă, ama hổng amỉ sẻng
mào lu klei tử jăk hỉn kơ ih leh anăn phung adei ih,
sang drei sẻng amâo lỏ huỉ
kbah êsei huả djam bởng ôh
anak ah!

Han kmiêk mã kkuê ama leh anăn hia:

- Biădah kâo ăt ênguôt snăk!

- Mũt adũ bẻ - đởk ama êdu ê-un, sut êa ală hlăk rôč
bỏ bỏ mta bip êđai.

"Ih gĩr ktưn hriăm hră, ăchưn hlăp m'ak hổng bĩng
găp. Tlam wĩt ti sang, drei lônđ đlăng lăng kăo lăc
đjỗ mỗ hẻ."

Jih sa hruê hriẵm ti adũ, bip Han mĩn nanao kơ klei
ama ñu lač. Bỗ mta ñu ênguôt dluôt. Phung gắ
djim êmuh: "Ơ Han, si ngắ ih ênguôt dhuôt snăn?".

Han yẵl dliê kơ bĩng gắ hmũ kơ amĩ ñu nao mắ
bruă. Bip Dong lač: "Amĩ káo lač srắng nao mắ
bruă leh adei ñu nao sang rông hđeh". Bip Chang
lač: "Amĩ káo tuôm mắ bruă hlắm sang bruă mkra
mjing bẻ̃n!". Snăn jing amĩ phung gắ ắt msẻ amĩ
Han mớh, phung amĩ nao mắ bruă s'aỉ êláo kơ
kkiêng kơ di ñu. Han amáo lỏ ênguôt ôh, arắ anei
ñu dỏk čang hmang jih mmông hriẵm wĩt ti sang.

Jih mmông hriẵm, Han ðuh amẵ dôk guôn ñu ti băng
jang sang hră. Bip êđai hork iêô: "Amẵ!".

Bip amẵ laç: "Amẵ nao mã bruă giẵm ti anei snăn dờng
mờng anei amẵ srăng drông anak leh jih mmông hriẵm.
Anak amăo lỏ ênguôt ôh kyua amẵ nao mã bruă?".

Bip êđai ñur kǝ hlǎm tian amǝ, djǝ djuǎ laǝ: "Ơ amǝ, amǝ
ăt dōk khǎp kơ anak mǝ hǝ?" – "Thǝng leh anak ah,
khǎ amǝ nao mǎ bruǎ durn, amǝ ăt khǎp kơ anak mǝh".

“Sa bẻ jởng dờng amâu kjąp,
Sa bẻ kngan pah amâu mñê.”

- Klei duê djuê ana Mông

Dờng mớng anăn, Han bi kngăr bưh ama kih waih pưk sang, rao ẳiên mngan, boh ẳum ao leh anăn pleh hnun cho adei ẳu, kyua dah êlâu dih ama amâu tuôm ẳă bưă pưk sang ôh. Ama dẳng kơ amỉ leh anăn phung anak hỏng ai tiê ẳăp h'ỉêng. ẳu đưt đưt kỏ: "Sang dua ẳuô, đẳp bưă êlủi hỉn, kỏ êsei ẳăk m'ak leh anăn thâu ẳăp h'ỉêng."

Amỉ nao mả bưă, ama klah mbha bưă pưk sang snăn amỉ mâu mmông kơ Han hỉn. Mlam anei, amỉ ẳă bẳi ploh aguah mgi Han mang ba nao hriă mbha kơ bẳg gẳp, leh anăn hriămb bẳt hỏng Han. Amỉ ẳt dẳng hră klei yẳl dliê kơ Han êlâu kơ pỉt.

MLIH KLEI MÏN, KLEI MĂ BRUĂ, MĐÏ KLEI DƯÌ GAI
BRUĂ DUAH BỔNG HUẢ KƠ MNIÊ KMIÊ KRÏNG BUÔN
SANG DJUÊ BỈẢ LEH ANĂN KRÏNG CỬ CỈĂNG

Bip êđai tiao phĩn phũn hlap ai wăt hlăm klei êpei. Djõ
jing amĩ ăt nao mả bruả msẻ ama mơh. Amĩ nao mả
bruả kẩn mầu klei knap hap lei.

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc - Tổng biên tập

Khúc Thị Hoa Phượng

Biên tập: Nguyễn Thị Hòa Bình

Vũ Thị Phương

Bìa: Lộc Linh

Trình bày: Lộc Linh - Xuân Ngân

Sửa bản in: Anh Đào

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ VIỆT NAM

39 Hàng Chuối - Hà Nội

ĐT: (024) 39717979 - 39717980 - 39710717 - 39716727 - 39712832

Fax: (024) 39712830

E-mai: nxbphunu.com.vn

Website: www.nxbphunu.com.vn

Chi nhánh:

16 Alexandre de Rhodes - Q1 - TP. Hồ Chí Minh

ĐT: (028) 38234806

SANG DUA CƯỜI

(NHÀ HAI NÓC)